

Spevokol Štiavničan

MARIÁN JANEK

Summary

Štiavničan choir, male choir, which operates in Banská Štiavnica more than 41 years. In its history it was replaced by four Choirmasters and more than eighty singers. Its origins, its orientation and appearance is considered mining choir. In addition to mining repertoire consists of songs Štiavnicke student songs, religious songs, folk and national songs and classical choral music. The focus of the speeches church events are organized around the town Banská Štiavnica, cultural events, Vol. Mass burials. In 2013 the choir was placed in a silver band on competitive exhibition of church songs in Kremnici.

Piesňou Bud' pozdravená, Štiavnica (Ukážka č. 1.) sa nám predstavil Spevokol Štiavničan, mužský spevácky zbor z Banskej Štiavnice. Báseň Daniela Šouca zhudobnil v roku 2002 vtedajší zbormajster Jozef Radjanský. Pôvodne bola skomponovaná ako Kantáta pre mužský zbor a organ.

Je prirodzené, že v meste s bohatou kultúrnou históriou (tohto roku práve uplynulo 20 rokov od zapísania mesta Banská Štiavnica a technických pamiatok v jeho okolí na Listinu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO) nachádza svoje miesto aj zborový spev. Jeho výrazným predstaviteľom je práve Spevokol Štiavničan.

História mesta nám z hľadiska vysokého školstva ponúka zriadenie Baníckej akadémie cisárovnou Máriou Teréziou v roku 1762, čím sa Banská Štiavnica stala centrom rozvoja banskej vedy a techniky v Európe. Bola to prvá vysoká škola technického charakteru na svete. Neskôr po zlúčení s Lesníckym inštitútom vznikla Banícka a lesnícka akadémia v Banskej Štiavnici. Banícka akadémia zaniká po vzniku Československa v roku 1918.

Na slávu vysokého školstva v Banskej Štiavnici dnes nadväzuje Hudobná a umelecká akadémia Jána Albrechta, ktorá

ponúka vzdelanie v bakalárskom a magisterskom štúdiu v študijných odboroch hudobná teória a interpretácia a hudobná teória a tvorba.

História speváckeho zboru Štiavničan sa začala písať pred 41 rokmi, v apríli v roku 1972, keď z pôvodného speváckeho baníckeho kvarteta, ktoré sa neskôr rozšírilo na okteto, vzniká na podnet vtedajšieho pracovníka propagačného oddelenia Rudných baní pána Jána Jakubíka spevácky zbor, ktorého sa Ján Jakubík stáva aj prvým zbormajstrom.

Spevácky zbor Štiavničan vo svojej histórii prešiel mnohými etapami vývoja. Po zániku Rudných baní zbor prichyľuje mesto Banská Štiavnica, väčšina práce však zostáva na pleciach zbormajstra a samozrejme zanietých členoch speváckeho zboru. Počas existencie zboru prichádzajú aj krízové roky, obdobia stagnácie, napr. v roku 1986 sa zbor z pôvodných 30 členov zmenšil na 19 a obdobie stagnácie trvalo až do roku 1993. Ďalšia kríza nastáva v období rokov 1997 až 1999, kedy hrozil takmer zánik zboru. Túto poslednú krízu pomohol zažehnať aj príchod pána Rudolfa Fajbika, obetavého organizátora a speváka, a situácia sa začala postupne stabilizovať. Jeho zásluhou zbor získava

svoju právnu subjektivitu zaregistrovaním občianskeho združenia pod názvom Spevokol Štiavničan.

V doterajšej histórii zboru sa v ňom vystriedalo viac ako 80 spevákov. Pri svojom založení sa uvažovalo, akým smerom sa má zbor uberať, teda či bude fungovať ako mužský alebo miešaný. Väčšina členov sa vyjadrila pre mužský zbor. Podľa výpovede zakladajúcich členov spevokolu bol jedným z argumentov aj ten, že by mohlo dochádzať k istým nedorozumeniam, ba dokonca aj k manželským neverám. Samozrejme, že to všetko bolo myslené s nadhľadom. Spevácky zbor sa teda vyprofiloval ako mužský a na tejto platforme zostáva dodnes. Pri založení sa zbor volal Mužský spevácky zbor Štiavničan a od roku 2003, kedy zbor zaregistrovali ako občianske združenie, nesie názov Spevokol Štiavničan. Napriek tejto zmene zostáva spevokol v povedomí ako Mužský spevácky zbor.

Po svojom vzniku si zbor určil aj svoju profiláciu, ktorou bolo zameranie sa na interpretáciu štiavnických a hlavne baníckych piesní, aby sa tieto zachovali a dostali sa aj do povedomia Štiavničanov. Ako ukážku baníckej piesne z repertoáru Spevokolu Štiavničan, si vypočujeme pieseň Už na baňu klopajú. Je to banícka pieseň neznámeho autora pôvodne z 18. storočia, ktorú upravil zbormajster Ján Jakubík v roku 1978. (Ukážka č. 2.)

Na zbormajstrovskom poste Spevokolu Štiavničan sa doteraz vystriedali štyria zbormajstri. Zakladateľa zboru a prvého zbormajstra Jána Jakubíka vystriedal v roku 1998 Jozef Radjanský, od roku 2005 do roku 2010 viedla zbor jediná žena v jeho histórii Mgr. Viera Balážová a od roku 2011 je zbormajstrom Mgr. Ján Kružlic, ktorý bol dovtedy tri roky jeho členom. Pod jeho vedením získal zbor významné ocenenie, keď sa na súťažnej prehliadke chrámovej piesne v Kremnici v septembri 2013 umiestnil v striebornom pásme. Nové skladby upravuje zbormajster spolu s ďalším členom zboru Borisom Ivanícom. Každý z doterajších ako aj súčasný zbormajster vniesli pre vývoj a kvalitu zboru

svoj osobitný vklad a veľkou mierou prispeli ku kvalitnej umeleckej úrovni a k zachovaniu zboru.

Takmer všetci súčasní členovia sú hudobní nadšenci, zo súčasných dvadsiatich členov zboru majú hudobné vzdelanie alebo prax len štyria členovia. Podľa slov súčasného zbormajstra je najväčší problém vysoký vekový priemer členov zboru. Napriek tomu však všetci majú chuť spievať a napredovať. Ťažiskom vystúpení zboru sú akcie usporadúvané mestom Banská Štiavnica, ďalej kultúrne podujatia, sv. omše, pohreby.

Spevokol Štiavničan je osobitný tým, že je považovaný za banícky spevokol, a to svojim pôvodom, svojim zameraním a nemenej zaujímavým výzorom v baníckych slávnostných uniformách. Preto sa aj najčastejšie spievajú banícke piesne, no repertoár v súčasnosti je už široký. Patria k nemu štiavnické študentské piesne, ďalej sakrálné skladby, príležitostné piesne, ľudové, národné piesne i klasické zborové skladby. Ako ukážku ľudovej piesne z repertoáru Spevokolu Štiavničan si vypočujeme pieseň Sitno moje, Sitno v úprave Jozefa Radjanského. Vrch Sitno predstavuje výraznú krajinnú dominantu a je najvyšším vrchom pohoria Štiavnické vrchy. Osídlený bol už od obdobia praveku a viažu sa k nemu mnohé povesti a báje. (Ukážka č. 3.)

Spevokol Štiavničan vo svojej 41 ročnej existencii absolvoval nespočetné množstvo vystúpení, väčšinou na Slovensku a dnes je samozrejmosťou súčasťou kultúrneho a spoločenského života mesta Banská Štiavnica. Okrem toho vystupoval v Českej republike, v Maďarsku, v Taliansku a vo Francúzsku.

Spevokol Štiavničan, resp. Mužský spevácky zbor Štiavničan vo svojej doterajšej histórii vydal jednu profilovú audiokazetu (1997) a tri CD nosiče. Prvé CD z roku 2002 je tematicky zamerané na banícke a študentské piesne, druhé z roku 2010 má názov Banícky stav a tretie z roku 2012 s názvom Na baňu klopajú je prierezom

skladieb viacerých žánrov a bolo vydané pri príležitosti 40. výročia vzniku speváckeho zboru.

So Spevokolom Štiavničan sa rozlúčime študentskou piesňou, ktorá vhodne zapadá

aj do prostredia tohto sympózia. Pieseň sa volá Starý študent a je to banskoštiavnická študentská rozlúčková pieseň pôvodom z 19. storočia v úprave Jozefa Radjanského. (Ukážka č. 4.)

Obrazová príloha

Ukážka č. 1. Bud' pozdravená, Štiavnica (CD Na baňu klopajú 2012 – track 4 – 2:23)

Allegro maestoso

TENOR 1 *f* Bud' po-zdra - ve - ná Štiav - ni - ca, ty mat-ka ban-ských miest!

TENOR 2 *f*

BASS 1 *f*

BASS 2 *f*

9 *ff* Že-hnaj ťa Bo-žia pra - vi - ca, znej te - be slá - va, bud' ti česť!

ff

ff

ff

Ukážka č. 2. Už na baňu klopajú (CD Na baňu klopajú 2012 – track 1 – 1:38)

Živo

TENOR 1

Už na ba-nu už klo-pa-ju už ja mi-sím ist už ta mu-sím

TENOR 2

Už na ba-nu už klo-pa-jú už ja mu-sím ist mu-sím ist už ta mu-sím

BASS 1

Už na ba-nu už klo-pa-jú Už na ba-nu už klo-pa-jú už ja mu-sím ist už ta mu-sím

BASS 2

Už na ba-nu už klo-pa-jú Už na ba-nu klo - pa-jú už ja mu-sím ist už ta mu-sím

8

mo - ja mi - lá mu-sím o - pus - tit stú-pam po făr - te sme - le má mi - lá sa

mo - ja mi - lá mu-sím o - pus - tit stú-pam po făr - te sme - le má mi - lá sa

mo - ja mi - lá mu-sím o - pus - tit stú-pam-po făr - te sme - le má mi - lá sa

mo - ja mi - lá mu-sím o - pus - tit o - pus - tit stú-pam po făr - te sme - le má mi - lá sa

14

mi sme - je že som ce - lý za - ma - za - ný to od o - le - je je

mi sme - je že som ce - lý za - ma - za - ný to od o - le - je je

mi sme - je že som ce - lý za - ma - za - ný to od o - le - je je

mi sme - je že som ce - lý za - ma - za - ný to od o - le - je o - le - je je

Ukážka č. 3. Sitno moje, Sitno (CD Na baňu klopajú 2012 – track 14 – 2:12)

Allegretto

TENOR 1

1. Na tom Sit - ne ru - za kvit - ne, ja ju tr - hať ne - bu - dem; mi - lo - val som jed - no
2. Pod tým Sit - nom ras - tie to - poľ, pek - ný šti - ly, vy - so - ky; pri ňom sme si sľu - bo -

TENOR 2

1. Na tom Sit - ne ru - za kvit - ne, ru - za kvit - ne, ja ju tr - hať ne - bu - dem; mi - lo - val som jed - no
2. Pod tým Sit - nom ras - tie to - poľ, ras - tie to - poľ, pek - ný šti - ly, vy - so - ky; pri ňom sme si sľu - bo -

BASS 1

1. Na tom Sit - ne ru - za kvit - ne, ru - za kvit - ne, ja ju tr - hať ne - bu - dem; mi - lo - val som jed - no
2. Pod tým Sit - nom ras - tie to - poľ, ras - tie to - poľ, pek - ný šti - ly, vy - so - ky; pri ňom sme si sľu - bo -

BASS 2

1. Na tom Sit - ne ru - za kvit - ne, ru - za kvit - ne, ja ju tr - hať ne - bu - dem; mi - lo - val som jed - no
2. Pod tým Sit - nom ras - tie to - poľ, ras - tie to - poľ, pek - ný šti - ly, vy - so - ky; pri ňom sme si sľu - bo -

10

1. diev - ça, už ho via - cej ne - bu - dem. ne - bu - dem. 3. Mi - lo - val som švár - nu de - vu,
va - li stá - lu ver - nosť na ve - ky. na - ve - ky. 4. Fa - loš - ná si, fa - loš - ni - ca, fa - loš - ni - ca,

20

bo - la pre mňa je - di - ná, po - kiaľ som sa ne - pre - zve - del,
fa - loš - né ty o - či náš, vše - ra si ma boz - ká - va - la

1. že je lás - ka fa - loš - ná. fa - loš - ná. hm - -
a dnes ma už ne - poz - náš. ne - poz - náš.

2. že je lás - ka fa - loš - ná. fa - loš - ná. hm - -
a dnes ma už ne - poz - náš. ne - poz - náš.

Ukážka č. 4. Starý študent (CD Na baňu klopajú, 2012 – track 5 – 3:08)

Andante nostalgico

mf

TENOR 1 Sta - rý štu - dent už pu - tu - je sve - tom, so ško - lou sa roz - lu - ču - je, s Bo - hom!

mf

TENOR 2 Sta - rý štu - dent už pu - tu - je sve - tom, so ško - lou sa roz - lu - ču - je, s Bo - hom!

mf

BASS 1 Sta - rý štu - dent už pu - tu - je sve - tom, sve - tom, so ško - lou sa roz - lu - ču - je s Bo - hom, s Bo - hom!

mf

BASS 2 Sta - rý štu - dent už pu - tu - je sve - tom, sve - tom, so ško - lou sa roz - lu - ču - je s Bo - hom, s Bo - hom!

14

S Bo - hom štiav - nic - ký krás - ny kraj, v hom sa diev - čat - ko dob - re maj, s Bo - hom, s Bo - hom, s Bo -

S Bo - hom štiav - nic - ký krás - ny kraj, v hom sa diev - čat - ko do - bre maj, s Bo - hom, s Bo - hom, s Bo -

24

f hom, ja už i - dem ší - rym - sve - tom! *p* V ší - ry svet!

f hom, ja už i - dem ší - rym - sve - tom! *p* V ší - ry svet!

(Coda)

Résumé

Spevokol Štiavničan, mužský spevácky zbor, ktorý pôsobí v meste Banská Štiavnica viac ako 41 rokov. V jeho histórii sa vystriedali štyria zbormajstri a viac ako osemdesiat spevákov. Svojim pôvodom, svojím zameraním a výzorom je považovaný za banícky spevokol. Okrem baníckych piesní repertoár tvoria štiavnické študentské piesne, sakrálné skladby, ľudové a národné piesne ako aj klasické zborové skladby. Ťažiskom vystúpení zboru sú akcie usporadúvané mestom Banská Štiavnica, kultúrne podujatia, sv. omše, pohreby. V roku 2013 sa zbor umiestnil v striebornom pásme na súťažnej prehliadke chrámovej piesne v Kremnici.

Kľúčové slová: Spevokol Štiavničan, Banská Štiavnica, história mesta, vysoké školstvo, história spevokolu, repertoár, zbormajstri, ocenenia.

Keywords: Choir Štiavničan, Banská Štiavnica, history of the city, higher education, history choir, repertoire, Choirmasters, awards.

Marián Janek (*1950), doc., PaedDr., PhD. vyštudoval odbor hudobná veda na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (1976). V rokoch 1977–1986 pôsobil ako stredo-

školský učitel na vtedajšej Strednej pedagogickej škole v Lučenci. V tomto období si doplnil vzdelanie v odbore hudobná výchova pre stredné školy na vtedajšej Pedagogickej fakulte v Nitre (1985). Od roku 1986 doteraz pôsobí na Pedagogickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Dizertačnú prácu (PhD.) obhájil v roku 1993 na FFUK v Bratislave, habilitoval sa v roku 2004 na Pedagogickej fakulte Univerzity Jana Evangelistu Purkyně v Ústí nad Labem.

Význam súťaží pro umělecký růst pěveckých sborů

KATEŘINA JAKŠOVÁ

Summary

This article discusses the choir competitions in terms of importance for other artistic choirs activities. The supply is focused on the artistic growth choirmaster, singers and whole choir. Part of the text is also short reflection of International festival for young singers in Worcester, in which the author demonstrates contribution similar events for further artistic growth choirs.

Člověk má vrozenou tendenci se srovnávat s tím, co nebo kdo jej obklopuje. Srovnávání a soupeření je přirozenou součástí života každého jedince, vždyť právě díky tomu dochází k rozvoji a formování nejen osobnosti člověka, ale také i okolní společnosti. Tím, že se člověk konfrontuje a porovnává s okolím, dokáže si uvědomit své vlastnosti, kvality, svou úroveň a na základě toho ji posunout dále. Takováto konfrontace je v dnešní stále se zrychlující době doslova nutností, neboť jsou na člověka kladeny větší a větší nároky. Platí to jak obecně, tak také v konkrétních příkladech, z nichž bychom zde chtěli zmínit zejména sborový zpěv.

Pro dynamický rozvoj jakéhokoliv sboru je možnost srovnání s ostatními pěveckými sbory nutností. Platí to pro všechny typy sborů, ale nyní bych se chtěla zaměřit především na sbory dětské. Sborové soutěže mají pro děti velký motivační význam. Z hlediska psychologického podporují dětskou tvořivost, podněcují přirozenou soutěživost a měly by být dětem přínosem nejen v ob-

lasti umělecké, tedy na poli rozvoje svých dovedností, ale mají za úkol také dítě motivovat, obohacovat a inspirovat. Soutěže však nejsou přínosné pouze pro dítě samotné, ale i pro celé sborové těleso a samozřejmě také pro sbormistra. Mnohdy ani nezáleží na tom, jak v soutěži pěvecký sbor uspěje. Její přínos totiž spočívá hlavně v posilování motivace srovnáním s jinými sbory a ovšem také konfrontací repertoáru i způsobu práce se sborem, což má příznivé důsledky pro další umělecký růst celého tělesa. Zkušenosti mohou sbory sbírat jak v České republice, tak za jejími hranicemi. Prostřednictvím zahraničních zájezdů pak zpěváci získávají nejen velmi cennou pěveckou zkušenost, ale také poznávají jiné kraje a kulturu, což může být velkou inspirací pro zpěváky i sbormistry. Čím více soutěží a festivalů sbor absolvuje, tím se může lépe formovat a rozvíjet, vytvořit si svou osobitou značku a přisoudit jí určitou uměleckou úroveň. Každé těleso vnímá rozdíly mezi sebou a ostatními sbory a to ho velkým krokem